

DOI: 10.31376/2411-5177-2019-7-233-234

УДК 930(477.52-21)

Артемова Л. В.

ТРЕТІ НЕКРОПОЛІСТИЧНІ ЧИТАННЯ

У жовтні 2019 року у Глухові відбулися Треті наукові читання «Українська некрополістика в контексті сучасного історіографічного процесу». Їх організаторами виступили Національний заповідник «Глухів» та Центр пам'яткознавства Національної академії наук України і Українського товариства охорони пам'яток історії і культури. Даний науковий форум – це спроба відродження фахової конференції в Україні та «реанімація» започаткованих ще на початку 2000-х рр. некрополістичних читань.

Перші наукові некрополістичні читання відбулися у 2002 році у місті Києві і проходили на базі Інституту української археології та джерелознавства імені М.С. Грушевського Національної академії наук України за участі Державного історико-меморіального Лук'янівського заповідника. Другі читання у 2004 році були представлені науковими інституціями більш широко і різноманітно: Інститутом української археології та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України, Центром пам'яткознавства НАН України і УТОПШ, Національним університетом «Чернігівський колегіум» ім. Т.Г. Шевченка і т. д.

Про достатній розголос та інтерес до Третьої некрополістичної конференції у Глухові свідчить географія її учасників: Львів, Збараж, Бережани, Київ, Чернігів, Ніжин, Батурин, Шостка, Глухів, Суми, Харків, Полтава, Кривий Ріг, Миколаїв, Москва (РФ).

Вивченню некрополів, як об'єктів історико-культурної спадщини і специфічної складової архітектурно-історичного та рекреаційно-туристських ресурсів, натеper приділяється дедалі більше уваги. Некрополь (грец. «місто мертвих») – комплекс поховань і надгробних пам'ятників на спеціально відведеній території (кладовища, цвинтарі, Лаври, церкви, площі, парки міст). Предметом вивчення некрополістики є не тільки відомі одиночні поховання окремих знаменитих осіб, братські могили, меморіальні комплекси, кенотафи, але й цілі масиви маловідомих поховань. Наукові розвідки та комплексна обробка інформації, яку містять некрополі в цілому та надгробки, надмогильні стели зокрема, використовуються як для розробки теоретичних підвалин некрополістики (науки, яка ще тільки формується як окрема галузь історичної науки), так і в узагальнюючих та специфічних історичних, музеєзнавчих, мистецтвознавчих працях. Тісний зв'язок некрополістики із генеалогією, біографістикою, просопографією, археологією, етнологією сприяє вивченню теорії та історії культури, краєзнавства, пам'яткознавства тощо. Епітафії, які згідно із «Конвенцією про охорону нематеріальної культурної спадщини 2003 р.» належать до пам'яток нематеріальної культурної спадщини, є об'єктами вивчення мови, звичаїв, традицій певного народу.

Треті некрополістичні читання стали точкою відліку нових напрацювань у цій галузі української історичної науки. Щодо обрання міста Глухова майданчиком для їх проведення, то константою є те, що тут на регіональному рівні відбувається постійне вивчення некрополів як об'єктів історико-культурної спадщини. Це і систематизація старовинних надгробків на Вознесенському цвинтарі, і аналіз некрополістичних пам'яток на Веригінському кладовищі, і облік меморіальних і надмогильних пам'яток глухівського єврейського некрополя.

Співробітники Національного заповідника «Глухів» під час читань отримали нагоду поділитися результатами своєї роботи у цьому напрямку досліджень: Ю. Коваленко зробив акцент на історичну топографію глухівських некрополів, О. Мірошніченко – на сакральні витвори місцевих майстрів каменотесного промислу. Дослідниця В. Назарова присвятила свою роботу вивченню символів, семантики та художньої цінності єврейського кладовища м. Глухова.

Комплексний аналіз досліджуваних надгробків у м. Глухові, виявлені нові об'єкти культурної спадщини, обґрунтування їхньої історичної та наукової цінності сприятиме

вирішенню питання збереження, охорони, музеєфікації, зупиненню руйнування надгробків, які не підпадають під державну охорону через відсутність статусу пам'яток культури.

Ініціативною групою глухівських та закордонних науковців були також надані рекомендації щодо організації та функціонування сучасних скансенів на кладовищах в Україні, подальшого використання некрополістичних пам'яток як об'єктів музейного показу, розвитку релігійного туризму у Глухові.

У Третіх некрополістичних читаннях були широко представлені студіювання, окремі аспекти яких матимуть вплив на пізнання регіональної історії: Т. Федорів «У світі знаків єврейського кладовища Збаража», П. Марченка «Лисогірський форт Київської фортеці», В. Дробного «Критичний аналіз некрополістичної спадщини Миколаївського району Миколаївської області», Л. Рожкової «Сумський некрополь у дослідженнях краєзнавців», В. Снагощенко «Проблеми дослідження і збереження Сумських некрополістичних пам'яток Арістіда Круазі», О. Кужельної «Окремі відомості щодо місць поховання керівників Шостенського порохового заводу та членів їхніх родин», Я. Чернякової «Нові знахідки меморіальних пам'яток ХІХ століття у селі Обложки Глухівського повіту» тощо.

Для ознайомлення широкого загалу науковців із матеріалами та роботою Третіх некрополістичних читань «Українська некрополістика в контексті сучасного історіографічного процесу» готується до видання однойменний збірник наукових праць.

Это пост о Третьих научных чтениях «Украинский некрополь в контексте современного историографического процесса», состоявшихся в октябре 2019 года в Глухове. Мероприятие было организовано Национальным заповедником «Глухов» и Центром памятников Национальной академии наук Украины и Украинского общества охраны памятников истории и культуры. Этот научный форум является попыткой возродить профессиональную конференцию в Украине и «реанимировать» некрополистические чтения, начавшиеся в начале 2000-х годов.

This is a post about the Third Scientific Readings "Ukrainian Necropolis in the Context of the Modern Historiographic Process", which took place in October 2019 in Hlukhiv. The event was organized by the National Reserve "Hlukhiv" and the Center for Monuments of the National Academy of Sciences of Ukraine and the Ukrainian Society for the Protection of Historic and Cultural Monuments. This scientific forum is an attempt to revive a professional conference in Ukraine and to "reanimate" the necropolistical readings that began in the early 2000s.

© Артемова Л. В., 2019

Стаття надійшла до редколегії 11.10.2019 р.